

LIBRIS

We know
books

Petru **FILIP**

■

ROMÂNIA

Experiența aderării

■

Cuprins

Prescurtări utilizate în lucrare	7
Introducere	9
Capitolul 1	
Afaceri economice și monetare	15
Capitolul 2	
Agricultură și pescuit	35
Capitolul 3	
Buget – impozitare – control financiar	59
Capitolul 4	
Cercetare și învățământ	75
Capitolul 5	
Libera circulație a mărfurilor	95
Capitolul 6	
Competențe și politici industriale	107
Capitolul 7	
Dezvoltare și ajutoare umanitare	123
Capitolul 8	
Întreprindere și informatizarea societății	135
Capitolul 9	
Justiție și afaceri interne	157
Capitolul 10	
Mediu și politică regională	177
Capitolul 11	
Ocupare, politici demografice și sociale	201
Capitolul 12	
Piața internă și libera circulație a serviciilor	221
Capitolul 13	
Reforma administrativă și instituțională	233

Capitolul 14	
Relații externe	243
Capitolul 15	
Sănătate publică și protecția consumatorului	267
Capitolul 16	
Transporturi și energie	277
Capitolul 17	
Turism, cultură și sport	301
Bibliografie selectivă	321

Introducere

Afaceri economice și monetare

Lucrarea de față are ca scop principal analiza stadiului atins în evoluția societății românești la începutul celui de-al treilea mileniu de la nașterea lui Iisus Hristos.

Capitolele care constituie baza negocierilor de aderare, grupate într-o ordine ad-hoc și în lucrarea noastră, sunt următoarele (în ordine alfabetică): Agricultură; Controlul financiar; Cultura și audiovizualul; Dreptul societăților comerciale; Educația, formarea profesională și tineretul; Energia; Impozitarea; Întreprinderile mici și mijlocii; Justiția și afacerile interne; Libera circulație a capitalurilor; Libera circulație a mărfurilor; Libera circulație a persoanelor; Libera circulație a serviciilor; Pescuitul; Participarea la Instituțiile Uniunii Europene; Politica externă și de securitate comună; Politica industrială; Politica în domeniul concurenței; Politica în domeniul transporturilor; Politica mediului înconjurător; Politica regională și utilizarea instrumentelor structurale; Politica socială și de ocupare a forței de muncă; Prevederi financiare și bugetare; Protecția consumatorului și sănătatea publică; Relațiile economice internaționale; Statistica; Știința și cercetarea; Telecomunicațiile și tehnologia informației; Uniunea Economică și Monetară; Uniunea vamală. România trebuie să abordeze până la sfârșitul anului 2001, toate capitolele de negociere, cu excepția capitolului 30, Instituții, care nu a fost abordat până acum de niciun stat și a capitolului 31, Alte probleme, al cărui conținut nu a fost încă definit.

Negocierile privind aderarea României la UE au demarat la 15 februarie 2000, cu următoarele capitole: Întreprinderi mici și mijlocii; Cercetare științifică și dezvoltare; Educație și formare profesională; Relații externe; Politică externă și de securitate comună, la care s-a adăugat, ulterior, Statistica, apoi alte nouă capitole, în total 15. La 27 iulie 2001, erau deschise alte șapte capitole pentru discuțiile vizând aderarea. La sfârșitul anului 2002, țara noastră deschisese toate capitolele de negociere și închisese 22 dintre ele.

După Consiliul European de la Copenhaga, din noiembrie 2002, s-a decis continuarea reformei instituționale și economice a UE, ce va permite un val major de extindere în intervalul 2004-2005, în care vor fi implicate zece state candidate. România și Bulgaria nu fac parte din acest val.

Conform unui studiu realizat la începutul anului 2001 de academicianul de origine ungară Ivan Berend de la Universitatea din Los Angeles, România are

nevoie de 35 de ani pentru a atinge nivelul economic al celor mai slab dezvoltate state membre ale Uniunii Europene. Și alte state est-europene sunt încă departe de exigențele UE: Cehia 10-15 ani, Ungaria, Polonia și Slovenia 20-25 ani, Albania 65-75 ani.

Într-unul din numerele cotidianului Die Welt, din februarie 2001 se făcea, nu întâmplător, următoarea precizare, având supratitlul „Unsprezece noi membri”: „Europa Centrală și de Est a suferit, în contextul perspectivei integraționiste, un boom economic. Rata de dezvoltare a săltat la majoritatea candidaților. Reorientarea comerțului exterior dinspre Est spre Vest s-a încheiat în mare măsură. Până la Bulgaria și România, economia de piață funcționează în cazul tuturor candidaților”. La solicitarea noastră de ajutor pentru integrare, premierul Franței, Lionel Jospin, „ne-a trimis acasă să ne facem temele”. Pentru că față de „programa” UE, România are încă restanțe la pregătirea economică, juridică, instituțională a țării, în legătură cu înfăptuirea obligațiilor asumate în cadrul negocierilor actuale și viitoare. Comisarul european pentru extindere, Gunter Verheugen arăta la 18 aprilie 2001, că UE respectă principiul meritului la negocierile pentru lărgirea UE, permițând primelor țări candidate care finalizează negocierile, să încheie imediat tratatul de aderare. „România este copilul-problemă al Europei – afirmase Verheugen cu doar două luni înainte și tot el continua: Nu suntem prea mulțumiți de performanțele României în procesul de aderare la UE. Și asta, deși România nu este izolată; ea este o foarte importantă parte a zonei centrale a Europei. Pentru noi, hârtiile și angajamentele guvernelor nu mai sunt importante. Ne interesează faptele... Este foarte important să începeți reforma economică, să luptați contra crimei organizate. Noul guvern are o șansă, dar ne interesează faptele”. În opinia sa, 10 din cele 13 țări candidate erau eligibile să încheie negocierile de aderare, până la sfârșitul anului 2002. Numai Bulgaria și România nu au avut capacitatea de a atinge acest termen, iar Turcia încă nu negociază. Verheugen considera că negocierile cu țările candidate au intrat într-o nouă fază, cu multe teme dificile, dintre care a amintit libera circulație a forței de muncă și vânzarea proprietăților imobiliare de către unele țări candidate cetățenilor din UE.

Costul extinderii spre est a UE a fost apreciat într-un document de lucru pregătit de Comitetul Bugetar al Parlamentului European la sfârșitul trimestrului I al anului 2001, la o sumă cuprinsă între 260 și 400 miliarde euro. Din această sumă, Germania va trebui să plătească circa o treime. Cel mai mult vor reprezenta în bugetul UE subvențiile pentru agricultură și pentru dezvoltarea regiunilor mai sărace din noile țări membre. Studiul s-a bazat pe supoziția că 10 țări candidate vor adera la UE în anul 2004 (Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Republica Cehă, Slovacia, Slovenia, Ungaria), iar România și Bulgaria ar adera după anul 2008 (nu 2007!).

„Barierile culturale în calea admiterii statelor balcanice sau a celor tradițional ortodoxe în UE sunt reale, ceea ce explică de ce niciunul din aceste

state nu este în fruntea listei candidaților” se explica la începutul lunii august 2001, într-un editorial al cotidianului britanic *The International Herald Tribune*. Autorul articolului, William Pfaff, afirma că extinderea UE va duce la o organizație diferită față de cea pe care europenii o doreau înainte de căderea comunismului, iar Europa care există acum este formată din partea catolică și protestantă a continentului și din Grecia ortodoxă.

Tot în luna august 2001, revista *The Economist* a prezentat o radiografie a țărilor foste comuniste, candidate la integrarea în UE, radiografie conținând trei rubrici: progresul reformelor, stabilitatea politică și rezistența la corupție a guvernelor. Fiecare țară a primit între 1 și 5 puncte la fiecare rubrică. România s-a aflat pe ultimul loc, departe în urma tuturor, cu punctaj minim pe toată linia (1-1-1). În altă radiografie, publicată de organizația Transparency International și axată pe elaborarea unui „clasament al corupției” pe țări, România era menționată ca fiind mai coruptă decât Ghana, Zimbabwe și Senegal!

La fel ca rapoartele pe anii 1998 și 1999, Raportul pe anul 2000 al Comisiei Europene, dat publicității la începutul lunii noiembrie 2000, aprecia că România nu poate fi considerată o economie de piață, că nu este capabilă să facă față pe termen mediu presiunilor de concurență și forțelor pieței care se manifestă în UE. Planul Guvernului de a accelera privatizarea și restructurarea marilor întreprinderi de stat cu pierderi s-a dovedit foarte dificil de aplicat. Multe privatizări au fost începute, dar numai câteva s-au finalizat, iar altele au fost amânate sau anulate. Situația sectorului agricol, de departe cel mai mare furnizor de locuri de muncă, a continuat să se deterioreze. Mediul de afaceri a rămas neatractiv, mai ales din cauza incertitudinii legislative, politice și economice, a sistemului financiar nefuncțional și a neclarificării drepturilor de proprietate. Acești factori au contribuit la scăderea fluxurilor de investiții străine directe.

Comisia Europeană aprecia că este vital pentru autoritățile române să aplice măsurile necesare pentru a realiza obiectivele stabilite în Strategia de dezvoltare a țării pe termen mediu, asumată de principalele partide politice. Obținerea stabilității fiscale ar fi trebuit să rezulte din abordarea mai fermă a reformelor structurale, din reducerea inflației și a ratelor dobânzilor. S-a subliniat că este nevoie de măsuri urgente pentru întărirea disciplinei financiare în rândul companiilor de stat, pentru reforma sistemului de asistență socială și sanitară, precum și pentru crearea unei structuri a fiscalității care să stimuleze afacerile. Nivelul redus și descendent al influxurilor de capital, mai ales al celor pe termen lung, rămâne o slăbiciune esențială, ceea ce reflectă încrederea scăzută a investitorilor internaționali în economia românească. Țara continuă să aibă un nivel foarte mic al investițiilor străine directe pe cap de locuitor, ceea ce conduce la incapacitatea de a moderniza ansamblul ofertei economice. Nivelul subvențiilor din agricultură și faptul că multe companii nu-și plătesc furnizorii la timp distorsionează prețurile pieței, care nu reflectă costurile de producție. Înființarea

de afaceri noi a rămas serios afectată de incertitudinea asupra drepturilor de proprietate, de schimbările semnificative și repetate de legislație și de dificultățile accesului la finanțare. Prea multor companii neviabile le este permisă continuarea activității, din cauza absenței constrângerilor bugetare tari, a conducerii corporatiste slabe și a aplicării lente a legii falimentului. O mare parte din cadrul legislativ al unei economii de piață există, dar instituțiile care să-l aplice sunt fie slabe, fie încă neînființate. În privința proprietății, legea de retrocedare a terenurilor se aplică, dar restituirea se dovedește extrem de complicată și va dura, probabil, mulți ani. Piețele financiare sunt încă subdezvoltate și vor rămâne astfel atât timp cât climatul economic nu se îmbunătățește. Statul controlează încă 45% din activele bancare, iar privatizarea sectorului trenează din cauza lipsei de interes a investitorilor străini. Situația negativă a piețelor din România a contribuit la decizia Comisiei Europene, de la sfârșitul anului 2000, de a plasa statul român pe ultimul loc al listei celor 12 candidați la integrarea în UE.

Comitetul pentru Afaceri Externe al Parlamentului European a dat publicității la începutul lunii iulie 2001 raportul privind situația celor 12 state candidate la aderarea la UE, printre care se află și România, prezentând progresele înregistrate de fiecare țară, precum și problemele cu care se confruntă în continuare. Principalele date care se pot încadra la capitolul „progrese”, în cazul României, sunt: „o creștere economică modestă; o îmbunătățire a funcționării sistemului judiciar; adoptarea unei legi privind serviciul civil; unele progrese privind stabilizarea macroeconomică, creșterea exporturilor, progrese în armonizarea legislației interne cu cea din UE”. În același timp, raportul remarcă o serie de probleme cu care România se confruntă în continuare, cum ar fi: „slabele progrese în reforma economiei de stat; condițiile de trai în orfelinatele pentru copii abandonati; reforma în agricultură; slabele progrese în eradicarea corupției; administrația publică deficitară, discriminări pe scară largă la adresa romilor, necesitatea demilitarizării poliției și unor sectoare din subordinea Ministerului de Interne; imposibilitatea caracterizării economiei drept una de piață, funcțională; imposibilitatea de a ține pasul cu presiunile pieței din cadrul UE, pe termen mediu; lipsa unei îmbunătățiri substanțiale a proiectelor economice pentru viitor”.

Un studiu al Institutului de Studii Economice Comparate din Viena, realizat în iunie 2001, afirmă că „țările din Europa Centrală și de Est profită de zece ori mai mult de pe urma extinderii UE, decât țările membre ale Uniunii”. Doar 5% din exporturile țărilor membre sunt destinate țărilor candidate, care însă trimit spre Europa de Vest peste 60% din exporturile lor. Abia în 2015, PIB-ul pe locuitor al Sloveniei, cel mai bogat dintre statele candidate la aderare, ar urma să fie echivalent cu PIB-ul mediu pe locuitor din UE. Bulgaria și România, statele cele mai sărace, vor avea și în 2015 cele mai slabe performanțe dintre țările candidate la aderare, PIB-ul pe locuitor al acestora urmând să fie 33%, respectiv 35% din PIB-ul mediu pe locuitor al UE. În anul 2000, PIB-ul pe locuitor al României, 5.741 euro, reprezenta doar 27% din media PIB-ului pe locuitor din UE.

Referitor la aceste calcule, Theodor Stolojan, ex-președinte al Consiliului Național al Partidului Național Liberal declara următoarele: „Evaluarea este credibilă. Dacă PIB-ul UE ar rămâne neschimbat în următorii 15 ani, dacă România ar înregistra un ritm de creștere anual în medie de 5% pe an, atunci România și-ar putea dubla PIB-ul pe cap de locuitor într-un interval de circa 14 ani. Deci, ar putea trece de la 25% PIB pe cap de locuitor din media PIB pe UE în 2000 la circa 50%. Având însă în vedere că PIB-ul Uniunii va crește în această perioadă, ponderea de 33% prevăzută de Institutul de Studii Economice Comparate din Viena pentru România, în anul 2015, mi se pare corectă”. Între timp, în țara noastră, nivelul PIB a scăzut de la 100% în 1989 la 70% în anul 2000. Este adevărat însă că în anii 2000, 2001 și 2002 s-au înregistrat creșteri anuale de 3-5% ale PIB-ului autohton.

Pe 29 iunie 2001, Ministerul Integrării Europene a transmis Comisiei Europene, Programul Național de Aderare a României (PNAR), document ce reflectă stadiul pregătirilor pentru aderare în fiecare sector de activitate și măsurile de reformă – atât cele deja întreprinse până la sfârșitul lunii aprilie 2001, cât și cele de întreprins până în anul 2004. PNAR, reactualizat pentru perioada 2001-2004, este structurat pe două volume. Primul volum cuprinde un tablou detaliat de programare a acțiunilor necesare pregătirii negocierilor de aderare și avansării în îndeplinirea criteriilor de aderare la UE, precum și un inventar al măsurilor luate în primele luni ale anului 2001 în privința reformei economice, a legislației, a construirii instituțiilor specifice economiei de piață în țara noastră. În cadrul volumului al II-lea, PNAR cuprinde două anexe – Programul de armonizare legislativă și Tabelul de finanțare a obiectivelor și măsurilor cuprinse în program (ambele defalcate pe anii 2001-2004). Fondurile necesare finanțării măsurilor cuprinse în Program se ridică la 6.318 milioane euro, efortul financiar al statului român urmând să reprezinte 75-80% din necesarul total de finanțare. PNAR va fi actualizat anual, în funcție de realizări și noile priorități apărute în procesul de negociere pentru aderare.

Pentru impulsionarea procesului de negociere România a luat, în august 2001, mai multe măsuri: înființarea delegației de negociere, condusă de ministrul delegat, negociator șef cu UE. Delegația cuprinde reprezentanți din ministerele și instituțiile administrației publice care au responsabilități în domeniul acquis-ului comunitar; desfășurarea de consultări tehnice permanente cu Comisia Europeană și realizarea de schimburi de opinii cu negociatorii din țările membre și candidate; implicarea, pe plan intern, în finalizarea documentelor de poziție, a sindicatelor, patronatelor, partidelor politice parlamentare și a comisiilor parlamentare de profil, pentru a se asigura transparența procesului de negociere.

„Data la care România se va alătura UE depinde numai de voi. UE nu poate face reformele necesare în locul vostru”, declara pe 5 iulie 2002 la București Graham Avery, consilier-șef pe probleme de strategie în cadrul Direcției Generale de Extindere a Comisiei Europene. În procesul de aderare, România a avut atât puncte slabe (reforme economice, care nu sunt suficiente, mersul încet al

privatizării, investițiile slabe, inflația încă prea mare – dublă față de cea din restul țărilor candidate, problema întreprinderilor din sectorul de stat, care nu își plătesc taxele, lipsa de progres în reformarea administrației publice, în lupta împotriva corupției și în realizarea independenței justiției), cât și puncte forte (resursele umane și unele progrese economice).

Pentru anii 2002-2004, România a avut, conform Planului Național de Dezvoltare (PND), un număr de șapte axe naționale strategice de dezvoltare. Primele trei priorități priveau dezvoltarea sectorului productiv și a serviciilor conexe, îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii de toate tipurile și întărirea potențialului resurselor umane, a capacității forței de muncă de a se adapta la cerințele pieței și îmbunătățirea calității serviciilor sociale. Urmează sprijinirea agriculturii și a dezvoltării rurale, precum și protejarea și îmbunătățirea calității mediului. Ultimele două axe strategice de dezvoltare se refereau la stimularea cercetării științifice și dezvoltării tehnologice, inovării, comunicațiilor, tehnologiei informației și îmbunătățirea structurii economice a regiunilor. PND încerca să respecte astfel principiile promovate de Comisia Europeană, privind necesitatea încadrării priorităților regionale în prioritățile naționale.

La sfârșitul anului 2002, a fost constituit Comitetul Executiv pentru Integrare Europeană, alcătuit din primul ministru, ministrul integrării europene, ministrul de externe, ministrul finanțelor publice, secretarul general al Guvernului, ministrul delegat negociator șef cu UE. Prima întâlnire a Comitetului a avut loc pe 8 ianuarie 2003, prilej cu care s-au stabilit prioritățile României în procesul de aderare după Consiliul European de la Copenhaga, pe perioada președinției elene a Consiliului UE, precum și măsurile care se vor lua în continuare pentru accelerarea adoptării și aplicării acquis-ului comunitar la nivel central și local. Prioritățile în procesul de pregătire a aderării s-au axat pe îndeplinirea angajamentelor asumate în negocieri, aplicarea și monitorizarea strictă a implementării acquis-ului comunitar pentru fiecare capitol, conform foii de parcurs propuse de Comisia Europeană și planului de măsuri prioritare pentru integrare europeană (noiembrie 2002 – decembrie 2003). O importanță deosebită a fost acordată comunicării cu populația privind mecanismele și efectele aplicării acquis-ului comunitar în țara noastră.

Pentru că nu a reușit să finalizeze negocierile de aderare până la jumătatea anului 2004, România a avut dificultăți suplimentare în procesul de integrare în UE, întrucât după luna mai 2004 a trebuit să poarte aceste negocieri cu 25 de state în loc de 15, câte fuseseră până atunci.

București, 22 august 2014

Capitolul 1

Afaceri economice și monetare

Politicile economice

Evoluția unor indicatori economici majori

Investițiile străine

Evoluția cadrului legislativ privind investițiile străine

Consiliul Investitorilor Străini (CIS)

Mediu de afaceri ostil

Facilitățile acordate prin Legea investițiilor directe

Cauze ale numărului mic de investitori străini

Principalele obstacole în calea reformei

Cursul de schimb și rezerva valutară a BNR

Dobânda de referință

Coșul valutar

Datoria externă

Rata serviciului datoriei externe

Agenția de Valorificare a Activelor Bancare (AVAB)

Principalele debite preluate de AVAB

Oficiul de Recuperare a Creanțelor Bancare (ORCB)

Obiectivele prioritare ale strategiei de valorificare
a activelor bancare neperformante

România este situată la intersecția coridoarelor economice euro-asiatice, care fac legătura între nordul și sudul, estul și vestul celor două entități continentale; are o poziție ideală pentru circulația mărfurilor între Marea Caspică, Marea Neagră și Europa vestică.

România posedă stabilitate politică, bune și foarte bune relații cu toate țările vecine, un sistem legislativ „croit” după standarde europene care necesită însă o mai mare stabilitate și rigoare. Cei 21,7 milioane consumatori, cât reprezintă populația României, constituie o piață potențială de mărime medie pentru orice producător de bunuri economice. Populația, în marea sa majoritate, are un nivel deosebit de educație și cele mai multe persoane vorbesc, de regulă, o limbă străină de circulație internațională.

Infrastructura industrială și de transport este dezvoltată și au fost declarate numeroase zone economice libere, în special în marile orașe sau pe cursul Dunării. România este traversată de trei coridoare europene de transport: coridorul 4 auto și feroviar (Berlin-Praga-Budapesta-Arad-București-Istanbul/Salonic); coridorul 7 fluvial (Marea Neagră-Dunăre-Main-Rhin-Marea Nordului) și coridorul 9 auto și feroviar (Helsinki-Moscova/Kiev-Odessa-Constanța/București-Alexandropoulis). Pot fi luate în considerare și facilitățile oferite de cel mai mare port la Marea Neagră – Constanța, cu perspectiva de a deveni al doilea port al Europei, după Rotterdam, de care este legat prin culoarul fluvial european 7. România posedă rețele de telecomunicații mobile prin sistemele GSM și NMT.

Analiza rezultatelor reformei întreprinse după 1990 relevă un dublu eșec. Pe de o parte, la nivel macroeconomic nu au fost create condițiile necesare creșterii eficacității și eficienței alocării resurselor. Drept urmare, două treimi din firmele românești au înregistrat în ultimii ani pierderi și nu profituri. Pe de altă parte, efectele politicilor fiscale și monetare inițiate de autorități s-au dovedit a fi negative. Recesiunea și inflația reprezintă problemele-cheie cu care s-a confruntat în ultimii 13 ani economia României.

Politicile economice

Economia moștenită de la regimul totalitarist era caracterizată, la sfârșitul anului 1989, de existența proprietății socialiste (de stat sau cooperatistă), centralizarea excesivă, planificarea rigidă și eficiența economică scăzută. Industrializarea forțată, excesivă, bazată pe utilaje și procese tehnologice cu un consum mare de energie, reducerea drastică a importurilor și promovarea forțată a exporturilor, fără a avea în atenție criteriile de eficiență, pentru a plăti cât mai repede datoria externă acumulată (între 1975 și 1989, România a plătit peste 21 miliarde dolari SUA), toate acestea au dus la adâncirea crizei în toate ramurile economiei, ceea ce a avut drept consecință directă scăderea calității vieții populației.

„Economia românească nu este nici cal, nici măgar”, afirma reputatul economist Aurelian Dochia, care continua: „s-au făcut o serie de schimbări care nu au fost duse la bun sfârșit. La nivel macroeconomic avem un cadru instituțional și reglementări care, în mare, sunt compatibile cu economia de piață. La nivel microeconomic, îndeosebi datorită întârzierii procesului de privatizare, avem însă mecanisme, acțiuni și componente care nu sunt tipice mecanismelor de piață. Între aceste două nivele apare inevitabil disfuncția realității, acest aparent haos, corupția etc.”

Guvernul Petre Roman a încercat să adopte măsuri de restructurare și re tehnologizare a întreprinderilor de stat, reușind doar transformarea lor în regii autonome sau în companii comerciale; lipsa unor programe clare, coerente, combinată cu liberalizarea prețurilor, au condus la puternice tensiuni inflaționiste, în condițiile în care, anual (cu câteva excepții), declinul economiei s-a accentuat iar șomajul a crescut permanent sporind astfel costurile sociale ale tranziției. Măsurile adoptate au urmărit: descentralizarea economiei, privatizarea, încurajarea investițiilor străine de capital, reîmproprietărirea țăranilor (în limita a zece hectare de teren arabil de gospodărie). Celelalte guverne care au urmat până la alegerile din noiembrie 1996, Guvernul Stolojan și Guvernul Văcăroiu, au preferat să încerce realizarea unei reforme graduale cu pași mărunți, în loc să aplice terapia de șoc care ar fi expus însă populația unor eforturi deosebite. S-a neglijat crearea unor piețe reale!

Guvernele care au condus România după alegerile din noiembrie 1996 au încercat să aplice o reformă accelerată, însoțită de restructurarea și privatizarea companiilor de stat, așa cum solicita FMI. Cu toate acestea, după mai mulți ani de aplicare a măsurilor solicitate de FMI, declinul economic al României s-a accentuat, iar deficitul bugetar și al balanței comerciale au crescut. Guvernele Victor Ciorbea și Radu Vasile au fost preocupate de privatizarea marilor întreprinderi de stat, iar Guvernul Mugur Isărescu de reluarea creșterii economice. Pe ansamblul guvernării sale economice, puterea din perioada 1996-2000 nu a reușit să constituie germenii dezvoltării durabile pe care și-a propus-o. Creșterea economică a fost reluată în perioada Guvernului Isărescu (anul 2000) și a sporit încet de-a lungul anilor 2001-2002, în timpul Guvernului Adrian Năstase

Etapele parcurse în cei 13 ani de tranziție, de la planul centralizat la economia de piață au cuprins: liberalizarea prețurilor, dezvoltarea sectorului privat în paralel cu încercarea de restructurare și privatizare a întreprinderilor de stat. Principala politică de stat promovată cu ardoare, aceea a fragmentării marilor combinate și întreprinderi industriale în mai multe societăți comerciale mici – pe principiul „divide et impera” (divizează și stăpânește), s-a dovedit a fi eronată, deși s-a perseverat în aplicarea ei la sugestia principalelor organisme financiare internaționale, care au experimentat, firește în dauna noastră, acest tip de reformă în România.

Politica „întâi privatizare, apoi restructurare” s-a dovedit nepotrivită, puțini investitori preferând întreprinderi falimentare, grevate în datorii. Guvernele Radu Vasile și Mugur Isărescu, din perioada 1998–2000, au încercat să realizeze redresarea cererii interne, concomitent cu consolidarea stabilității macroeconomice, controlul inflației și al deficitului bugetar, prin aplicarea unor politici fiscale și monetare restrictive. „Macrostabilizarea” a fost principiul defectuos, aplicat timp de aproape un deceniu, prin care s-a încercat să se influențeze politica economică generală.

Din păcate, guvernele care au condus România în deceniul 1990-1999, nu au avut în centrul atenției refacerea economică a țării, prin impulsul dat de evoluțiile pozitive din agricultură și industrie, ci au încercat să dirijeze evoluția economică prin măsuri monetare și fiscale, fără a stăpâni baza reală a transformărilor produse. Politicile economice ar fi trebuit să cuprindă, așa cum se obișnuiește în toate statele membre UE sau în statele central și est europene, o suită de măsuri pentru revigorarea industriei și agriculturii autohtone. Fundamentul pe care ar fi trebuit să se sprijine aceste politici, adică economia țării, a fost intenționat pierdut din vedere. Pentru prima oară în istoria statului modern român, în perioada citată, nu au fost administrate politici de creare a avuției naționale, ci politici de vindere, de împărțire, de partajare a acesteia prin politici „macroeconomice”, care au urmărit orice alte scopuri decât stimularea economiei propriu-zise. Rezultatele obținute au fost pe măsura politicilor „macroeconomice” aplicate. Când politicienii români vor înțelege rolul primordial al respectării proprietății private și al economiei în mecanismul existențial individual, de grup și național, atunci vom rezolva problemele tranziției.

„Setul minimal de priorități” urmărite nu a avut nicio legătură cu politicile bazate pe stimularea economiei reale. A avut în schimb o strânsă legătură cu „macrostabilizarea” economică, bazată pe mecanisme financiar-bancare care au gătit economia reală și înclinația spre investiții a întreprinzătorilor. În felul acesta, mai mulți ani la rând, în pofida tuturor promisiunilor făcute și a angajamentelor luate, indicatorii economici au înregistrat căderi semnificative, care situează România în rândul ultimelor state europene, din punctul de vedere al evoluțiilor economice, mai ales din industrie și agricultură, sectoarele forte ale economiei oricărei țări.

În Raportul BERD asupra României, dat publicității la începutul anului 2002, se arată că deși standardul de viață al românilor continuă să rămână scăzut, s-au făcut progrese în implementarea reformelor structurale. Raportul menționează însă că, în ciuda unor privatizări importante, precum a Băncii Agricole și a Combinatului Sidex Galați, ritmul de privatizare se menține lent, iar nivelul investițiilor străine pe cap de locuitor este foarte mic. Raportul BERD consideră că macrostabilitatea și creșterea economică vor induce pe termen mediu scăderea inflației, reducerea corupției și reforma în sectorul de stat, precum și o mai bună colectare a impozitelor.